

Yhteistyönä kekseliäitä ja kokeellisia lastenkirjoja

Sari Mäkinen-Laitila

Seinäjoen ammattikorkeakoulun Kulttuurin yksikön Graafisen muotoilun ja Kirjasto- ja tietopalvelun koulutusohjelmat toteuttivat lukuvuoden 2011–2012 aikana uudenlaisen monialaisen projektin. Projektin päämääränä oli suunnitella ja tehdä lastenkirjoja, jotka soveltuvat hyvin satutuokioihin ja kirjastokäyttöön ja jotka muutenkin avaavat uusia ulottuvuuksia lastenkirjojen osalta. Projektiin osallistui 14 graafisen muotoilun ja viisi Kirjasto- ja tietopalvelun opiskelijaa. Maaliskuussa 2012 Layers lastenkirjat -projektin tuloksia esiteltiin Vaasan kaupunginkirjastossa pidetyssä näyttelyssä.

Lastenkirjaprojektin ensimmäisessä osassa graafisen muotoilun opiskelijat osallistuivat Kirjasto- ja tietopalvelun koulutusohjelman Lasten- ja nuortenkirjallisuus -opintojakson opetukseen. Kurssilla opiskeltiin lasten- ja nuortenkirjallisuuden historiaa ja teoriaa. Opiskelijat tutustuivat lasten- ja nuortenkirjallisuuden lajeihin ja keskustelivat erilaisista kirjoista. Myös lastenkirjojen kustantamisesta puhuttiin tunneilla. Opiskelijat tutustuivat kurssin aikana myös toisiinsa, koska he työskentelivät usein ryhmissä, joista jokaiseen oli valittu opiskelijoita molemmista koulutusohjelmista.

Projektin ensimmäisen osan jälkeen opiskelijat jatkoivat työskentelyä Kurikan Jurvassa, missä sijaitsevat Seinäjoen ammattikorkeakoulun Muotoilun koulutusohjelman tilat. Opiskelijat ensin ideoivat erilaisia lastenkirjoja ja sen jälkeen jatkoivat työstämistä valitsemastaan ideasta. Kirjojen tekemisessä hyödynnettiin lasten- ja nuortenkirjallisuuden opintojakson aikana opittua teoretietoa. Kirjojen tekemisen yksi punainen lanka oli kirjastokäyttöön soveltuvuus. Siksi suunnittelussa pyrittiin ottamaan huomioon kirjojen kestävyys lainauskierrossa ja käytettävyys esimerkiksi satutuokioissa. Opiskelijat kävivät projektin aikana myös pitämässä satutuokioita ja osa heistä tarkkaili niiden kulkua. Tarkkailu tuotti oivalluksia siitä, mitä kehitettävää satutuokioissa luettavien kirjojen muodossa voisi olla. Projektin yhtenä tarkoituksena oli markkinoida omaa kirjaa ja sitä kautta omaa osaamista kustantajille.

Seinäjokelainen lastenkirjailija, Seinäjoen kaupunginkirjasto-maakuntakirjaston kirjastotoimenjohtaja Mervi Heikkilä luovutti opiskelijoiden käyttöön julkaisemattomia satutekstejään.

Interaktiivisuutta ja osallistamista

Projektissa syntyi seitsemän lastenkirjaa, joissa on jokaisessa oma jujunsa. Mervi Heikkilän sadusta *Kana Piponen ja kissa Väänänen* syntyi kaksi erilaista kirjaa: iPad-kirja ja perinteisen kirjan mallinen *Hups!-*kuvakirja. iPadiin suunniteltu interaktiivinen satukirja sisältää tarinaan liittyviä pelejä. Hups!-kirjan

sivuille on kehitteillä lämpöön reagoivia alueita, joista lapsille paljastuu juonen kannalta olennaisia asioita.

Teoksessa *Prinsessa Metsätähden sänky*, jonka teksti on myös Mervi Heikkilän satu, tarina jatkuu kirjan sivuilta istuintyynyihin. Lapset voivat satutuokiossa istua niillä ja arvata, mistä kohtaa tarinassa löytyy pari tyynyssä olevalle kuvalle. Niin ikään Mervi Heikkilän satu *Kalma-Alma ja ihana Iivari* on puolestaan suunniteltu sadun lukijalle mahdollisimman ergonomiseksi. Satutuokiossa tärkeää on, että kaikki mukanaolijat näkevät kirjan kuvat. Tässä kirjassa on löydetty oivallinen ratkaisu siihen, että isonkin lapsijoukon kuvien katselu ja samanaikainen sadunluku hyvässä asennossa mahdollistuvat. Kirja on suunniteltu niin, että sen jokaisen aukeaman toisella sivulla on kuva ja toisella sivulla on teksti. Rullaselkäisen kirjan aukeamat voi kääntää niin, että lukija näkee tekstin edessään ja häntä vastapäätä istuvat lapset samanaikaisesti tekstiin kuuluvan isokokoisen kuvan.

Yksi projektin iloisia yllätyksiä oli se, että opiskelijat innostuivat myös itse kirjoittamaan tarinoita ja runoja lapsille. *Voi hirvitys!* -kirja sisältää kolmen opiskelijan kirjoittamia mörköaiheisiä runoja. Sen jokaisella aukeamalla on muotoon leikattu kuvio, jonka aukon lapsi voi taskulampun avulla heijastaa seinälle. Ainakin vaasalainen päiväkotiryhmä, jonka kanssa kirjoja testattiin, innostui ideasta. Hiiren ja hämähäkin kuvat seinällä saivat aikaan iloisia ja jännittyneitä kiljahduksia. *Voi hirvitys* -kirjan sivuilta on peräisin myös *Layers lastenkirjat* -näyttelyn tunnushahmo, *Mussuloona ”jolle maistuu selluloosa ja hyvin haudutettu proosa”*. *Marco – merten kauhu* -kirjan tarina on sekin opiskelijoiden kirjoittama. Kirjan kolmeen osaan jaetut sivut saavat hahmoissa aikaan liikettä ja tuovat tarinaan uusia ulottuvuuksia.

Projektissa syntyi toinenkin iPad-kirja. Uudelleen muokattu ja kaikkien tuntema satu *Hilkka punainen & susi* on mediakasvatuksellinen tarina, jonka avulla voi kouluikäisten lasten ja varhaisnuorten kanssa esimerkiksi avata keskustelun viisaasta verkon käytöstä. Tarina julkaistaan kirjastot.fi -palvelun mediakasvatussivustossa.

Kirjat kiertoon ja projektille jatkoa

Lastenkirjaprojektiin osallistuneet opiskelijat suorittivat projektissa vähintään 10 opintopistettä. Projektista syntyi myös muutama opinnäytetyö. Yksi niistä oli Janne Vuorelan opinnäytetyö *Layers lastenkirjat* -näyttelyn suunnittelusta ja toteuttamisesta. Näyttelyn raikas ulkoasu ja hieno esillepano saivat paljon huomiota osakseen. Näyttely kiertääkin tämän vuoden aikana monissa Suomen kirjastoissa. Myös projektissa syntyneet kirjat jatkavat omia polkujaan ja niitä käytetään jatkossa myös molempien projektissa mukana olleiden koulutusohjelmien opetuksessa.

Projektissa mukana olleet opiskelijat kertoivat palautteessaan, että toisen alan opiskelijoiden kanssa yhdessä työskentely avasi uusia näkökulmia ja laajensi näkemystä kulttuurialasta. Kaiken lisäksi se oli hauskaa, vaikkakin joskus myös haastavaa! Projektin jalanjäljissä on tarkoitus jatkaa ennakkoluulottomasti ja avoimesti kohti uusia yhteisiä haasteita.

Layers lastenkirja -projektin esittelyvideo löytyy YouTubesta: <http://www.youtube.com/watch?v=Qi-Q2FCI-FY>

Kirjoittaja toimii koulutusohjelmapäällikkönä Seinäjoen ammattikorkeakoulun Kulttuurin yksikön kirjasto- ja tietopalvelun koulutusohjelmassa ja hän oli opettajana mukana projektin suunnittelussa ja toteuttamisessa.